

MEDALIILE LUI FRANZ JOSEPH I ȘI ALE ELISABETEI DE BAVARIA DIN COLECȚIA MUZEULUI NAȚIONAL BRUKENTHAL

Radu Gabriel Dumitrescu*, Claudiu Munteanu**

Rezumat: În colecția Muzeului Național Brukenthal se află 36 de medalii dedicate lui Franz Joseph și soției sale, Elisabeta de Bavaria. Acestea immortalizează momente importante din viața cuplului imperial, dar și din istoria imperiului condus de Casa de Habsburg.

Cele 36 de medalii sunt datate între anii 1849-1915/1917 acoperind practic toată domnia împăratului Franz Joseph. Cele mai timpurii medalii au ca temă Revoluția de la 1848-1849 și restabilirea ordinii în Imperiu, precum și aniversarea acestei victorii pentru dinastia de Habsburg. Alte momente importante surprinse în mărturii medalistice sunt căsătoria lui Franz Joseph cu Elisabeta la 24 aprilie 1854, călătoria cuplului imperial în Ungaria, încoronarea lor ca regi ai Ungariei în anul 1867 sau Expoziția Universală de la Viena din anul 1873. O componentă interesantă în cadrul lotului din colecția Muzeului Național Brukenthal o reprezintă cele patru medalii nedatate, realizate cu ocazia diverselor concursuri agricole din imperiu (cat. nr. 33-36).

În final, cele mai recente piese prezintă alianța germano-austro-ungară și medaliiile „pentru vitejie” oferite participanților la Marele Război.

Abstract: The collection of the Brukenthal National Museum contains 36 medals dedicated to Franz Joseph and his wife Elisabeth of Bavaria. They immortalize important moments in the life of the Imperial couple, but also in the history of the empire led by the House of Habsburg.

The 36 medals are dated between 1849-1915/1917, covering virtually all the reign of Emperor Franz Joseph. The earliest medals feature the Revolution of 1848-1849 and the restoration of order in the Empire, as well as the anniversary of this victory for the Habsburg dynasty. Other important moments captured in medallist testimonies are Franz Joseph's marriage to Elisabeth on 24th of April 1854, the journey of the Imperial couple to Hungary, their crowning as kings of Hungary in 1867 or the Universal Exhibition in Wien in 1873. An interesting component within the batch of the Brukenthal National Museum Collection is the four undated medals, made on the occasion of the various agricultural competitions in the empire (Cat. 33-36).

Finally, the latest medals present the German-Austro-Hungarian alliance and the "bravery" medals offered to the participants in the Great War.

Cuvinte-cheie: Medalie, gravor, Franz Joseph, Elisabeta de Bavaria, Casa de Habsburg.

Key-words: Medal, engraver, Franz Joseph, Elizabeth of Bavaria, House of Habsburg.

Domnia de 68 de ani, a lui Franz Joseph (1848-1916) a fost ca dimensiune temporală una dintre cele mai longevive guvernări europene. Suveranul s-a născut la 18 august 1830 la Viena. La vârsta de 13 ani își începea cariera militară în armata austriacă. Instituția militară i-a impus un stil de viață cazon materializat, printre altele, și prin faptul că a îmbrăcat uniforma militară aproape toată viața. În condițiile dificile pe care le traversa Imperiul, în 2 decembrie 1848 i s-a solicitat împăratului Ferdinand I renunțarea la tron. Pe acest fundal, tânărul Franz Joseph ajunge suveran la doar 18 ani¹.

La începutul domniei a fost consiliat de prințul Felix Schwarzenberg, care l-a îndrumat spre recăștigarea puterii monarhice absolutiste și a unei poziții puternice în politica externă pentru a masca în mod provizoriu problemele grave cu care se confrunta imperiul, cea mai gravă fiind în mod incontestabil cea a naționalităților². Ca atare, suveranul a abolit Constituția din 4 martie 1849, ce conținea articole favorabile pentru naționalități, și și-a sporit atribuțiile în 1852. După anul 1850 în politica externă Franz Joseph I a înregistrat însă veritabile eșecuri care i-au estompat prestigiul în

* Doctor, Muzeul Olteniei, Craiova, e-mail: rgdumitrescu@mail.com.

** Doctor, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu, e-mail: munclaiul@gmail.com.

¹ Bernstein, Milza, 1998, p. 77.

² Bernstein, Milza, 1998, p. 168.

statul austriac. Războiul Crimeii (1853-1856) și ruptura de Rusia, conflictul militar cu Sardinia, forța principală a mișcării de unificare a Italiei în 1859, sunt doar câteva repere ce reliefează insuccesele politice și militare ale suveranului austriac. Declinul a continuat cu înfrângerea din războiul austro-prusac din 3 iulie 1866 la Sadowa, fapt ce a accelerat eșecul regimului liberal și a dus la crearea statului dualist austro-ungar în iunie 1867³.

Un succes a obținut suveranul în 1878 când la finalul Congresului de la Berlin a primit spre administrare fostele posesiuni otomane Bosnia-Herțegovina, pe care le anexează în anul 1908, profitând de poziția de slăbiciune a Rusiei, după înfrângerea suferită de aceasta în fața Japoniei, dar și de sprijinul Germaniei⁴.

Pe data de 28 iunie 1914, Franz Ferdinand, moștenitorul tronului Habsburgilor, a plătit cu viața nesăbuiința Austro-Ungariei de a fi anexat Bosnia-Herțegovina în 1908 fiind asasinat de un terorist sârb. Ceea ce a început ca un cvasiaccident s-a transformat într-o conflagrație mondială prin activarea alianțelor dintre marile puteri.

Franz Joseph I a fost martorul primilor doi ani din războiul ce avea să pună capăt, printre altele, și imperiului său. Împăratul a murit la 21 noiembrie 1916, la vârsta de 86 de ani la Palatul Schönbrunn și a fost înmormântat în Cripta Imperială din Mănăstirea Capucinilor din Viena, după 9 zile, la 30 noiembrie 1916.

În ceea ce o privește pe Elisabeta de Bavaria (n. 24 decembrie 1837, München - d. 10 septembrie 1898, Geneva), aceasta s-a născut într-o familie numeroasă, părinții ei fiind Maximilian Joseph de Bavaria (din linia de Pfalz-Birkenfeld-Gelnhausen a familiei Wittelsbach) și Maria Ludovica de Bavaria, fiica regelui Maximilian I al Bavariei.

Numele ei întreg era Elisabeta Amalia Eugenia de Wittelsbach. Din punct de vedere al rangului, Elisabeta era nepotrivită pentru împărat, fapt pentru care Curtea vieneză a judecat-o mult timp după căsătoria acestora, la 24 aprilie 1854, la Viena. Deoarece avea o vârstă atât de fragedă a fost nevoie ca, după căsătorie, să studieze și să învețe cu rigurozitate complicatele reguli de la Palat.

Elisabeta se simțea sufocată în anturajul de la Viena, de unde încerca să evadeze prin poezii și călătorii. Într-una din aceste călătorii, pe 10 septembrie 1898, în timp ce era în trecere prin Geneva, a fost înjunghiată cu o pilă triumphiulară de anarhistul italian Luigi Lucheni. Elisabeta a fost înmormântată cu mari onoruri, la 17 septembrie 1898, la Viena, în Cripta Imperială⁵.

În rândurile ce urmează vom aduce în atenție 36 de medalii, din colecția Muzeului Național Brukenthal, care surprind momente importante din viața cuplului imperial și nu numai.

Înfrângerea Revoluției de la 1848-1849 și restabilirea ordinii în Imperiu, momente care se suprapun urcării pe tron a tânărului suveran, precum și aniversarea acestei victorii pentru dinastia de Habsburg sunt temele primelor trei medalii. Acestea îi omagiază pe generalii imperiali care au reușit să înfrângă mișcările revoluționare din provinciile Imperiului și să restabilească liniștea, unii chiar cu prețul vieții, cum este cazul lui Heinrich Hentzi von Arthurm (cat. nr. 2).

Căsătoria lui Franz Joseph cu Elisabeta, la 24 aprilie 1854, o regăsim imortalizată în colecția muzeului sibian prin șase exemplare sub forma a patru tipuri diferite de medalii semnate de gravori importanți ai epocii⁶ (cat. nr. 4-9). La acestea se adaugă trei medalii și tot atâtea tipuri care marchează împlinirea a 25 de ani de căsătorie a cuplului imperial (cat. nr. 10-12).

În istoria marilor imperii, figura carismatică a împăratului constituie centrul unui cult, al unei adevărate religii politice; această figură, care întruchipează puterea lumească, dar de drept divin, era înconjurată de cele mai vii sentimente ale supușilor săi. Cultul acesta, format în jurul personalității monarhului avea întotdeauna menirea de a asigura și întări loialitatea și atașamentul poporului, de a realiza coeziunea socială care era principalul liant al imperiilor multinaționale.

³ Bernstein, Milza, 1998, p. 171.

⁴ Din, 2006, p. 174; Kissinger, 2003, pp 166-167.

⁵ Des Cars, 2013; Caso, 2014; Bertók (editor), 2015, p. 213.

⁶ Forrer, 1904, pp. 203-204; Forrer, 1907, pp. 297-299; Forrer, 1912, p. 453.

Aceasta era situația și în Imperiul Habsburgic, unde Casa imperială constituia centrul de netăgăduit al puterii politice.

Pentru întreținerea atașamentului sus amintit, împăratul trebuia să se arate mulțimii – conform unui scenariu prezent încă din Antichitate. Călătoriile întreprinse de stăpânul încoronat, discursurile acestuia, actele caritabile și indulgențele, participarea la slujbe religioase arătau relația sa cu puterea divină, umanitatea și atașamentul său față de supuși, toate acestea făcând parte din tradiția Imperiului⁷.

Vizitarea Ungariei de către Franz Joseph și Elisabeta în anul 1857, pentru a cunoaște mai bine provinciile imensului imperiu pe care-l conduceau, se înscrie în aceeași tradiție, călătoria cuplului imperial fiind evidențiată printr-o medalie realizată de gravorul vienez Carl Radnitzky (1818-1901)⁸ (cat. nr. 13). De altfel, aceste vizite au reprezentat momente cu o mare încărcătură simbolică⁹.

O pondere semnificativă a medaliilor, prezente în colecția Brukenthal, dedicate cuplului imperial habsburgic, este deținută de cele care marchează momentul încoronării acestora ca regi ai Ungariei în anul 1867 și constituirea statului dualist austro-ungar (cat. nr. 14-20).

Conform aspirațiilor politice ale elitei maghiare, s-a ales cetatea Buda ca loc de desfășurare a evenimentelor. Interesele națiunii moderne ungare rescriau tradițiile vechi de cinci secole, capitala modernă a Ungariei devenind și oraș de încoronare, iar biserica Matia devenind a cincea biserică de încoronare din istoria Ungariei¹⁰.

Un amănunt interesant este acela că, pentru prima dată în istoria încoronărilor regilor Ungariei, încoronarea lui Franz Joseph și Elisabetei, la 8 iunie 1867, a avut loc în cadrul acelorași ceremonii și nu la date diferite pentru cei doi suverani. Cercetările recente susțin că acest fapt se datorează popularității Elisabetei în rândul societății ungare¹¹.

În cadrul evenimentelor din anul 1867 pe lângă reprezentarea vechiului imperiu și stat maghiar apare și reprezentarea ideii de națiune maghiară. La Buda, tradițiilor vechi li se alătură elemente menite să sublinieze acest aspect, cum ar fi tricolorul maghiar, intonarea imnului de mai multe ori în timpul ceremoniei sau medalii de încoronare, cu inscripție în limba maghiară (cat. nr. 14-17)¹².

Prestigioase întâlniri între state – expozițiile internaționale – au conferit de multe ori posibilitatea admirării și aprecierii rodului creativității umane în cele mai diverse domenii.

La 11 mai 1873 împăratul Franz Joseph a deschis, în prezența membrilor familiei imperiale, oaspeților regali și a numeroși membrii ai guvernului, Expoziția Universală de la Viena.

Centrul arhitectural al expoziției a fost Palatul Industriei¹³, o altă clădire reprezentativă a Expoziției fiind Pavilionul Imperial¹⁴.

Prăbușirea bursei vieneze din 8 mai și o epidemie de holeră au fost responsabile de faptul că doar aproximativ 7,25 milioane în loc de cei 15 milioane de vizitatori așteptați au venit la Viena, iar Expoziția Universală s-a încheiat cu un deficit financiar de 14,8 milioane de guldeni. Mai multe hoteluri construite cu această ocazie au fost ulterior utilizate în alte scopuri (de exemplu Hotel Austria ca sediu al poliției, Hotel Britannia în calitate de Oficiu al Ministerului Justiției sau al Telecomunicațiilor sau Hotel Donau în calitate de Direcție a Căilor Ferate de Stat din Viena și mai târziu ca Autoritate Feroviară Federală a Căilor Ferate Federale din Austria); Palatul Industriei a fost folosit pentru expoziții și evenimente, iar din 1921 pentru Târgul Vienei.

Cu toate acestea (prăbușirea bursei vieneze și epidemia de holeră), partea vizibilă a Expoziției a fost strălucitoare prin organizarea de baluri și alte evenimente spectaculoase, cum ar fi vizita țarului

⁷ Mádly, 2003, p. 363.

⁸ Forrer, 1912, pp. 11-16.

⁹ O analiză complexă a acestei simbolistici a se vedea la Radosav, 2003, pp. 119-160.

¹⁰ Pálffy, 2015, p. 13.

¹¹ Pálffy, 2015, p. 8.

¹² Pálffy, 2015, p. 24.

¹³ Konrath, 2008, p. 57 și urm.

¹⁴ <http://www.wiener-weltausstellung.at/kaiserpavillon.html> (accesat 08.07.2018).

Alexandru al II-lea sau a șahului Persiei. Expoziția Universală a fost un bun prilej de manifestare a păcii de către politicieni. După războiul dintre Germania și Franța, fondarea Reich-ului german și războaiele Austriei pe frontierele nordice și sudice, tema pacifistă a avut o importanță deosebită. În același timp, totuși, mobilierul opulent și arhitectura copleșitoare au fost folosite ca o alegorie politică pentru a demonstra puterea economică a Austriei în contrast cu realitățile sociale¹⁵.

Dintre cele cinci medalii dedicate Expoziției din 1873, aflate în colecția Brukenthal (cat. nr. 23-27), ne rețin atenția cele două exemplare achiziționate ca suvenir și realizate de cunoscutul medalist vienez Anton Scharff¹⁶, achiziționate probabil din Hotelul Britannia (cat. 26-27).

Anul 1896 a fost declarat în Ungaria Anul Milenar deoarece se împlineau o mie de ani de la așezarea ungarilor lui Arpad în spațiul european, eveniment istoric care trebuia marcat cu tot fastul și grandoarea mândriei naționale maghiare.

Fără îndoială, sărbătoarea mileniului, organizată cu un fast cu totul ieșit din comun de către oficialitățile statului ungar, a reprezentat atât o etalare a progreselor înregistrate de poporul și națiunea maghiară în cei o mie de ani de când s-au așezat în spațiul european pe care îl ocupa cât, mai ales, o amplă „bătălie pentru imagine” în acel neliniștit sfârșit de secol XIX¹⁷.

Festivitățile au început la 8 iunie la Budapesta și s-au încheiat în 3 noiembrie 1896, când oficialitățile maghiare au declarat închise „serbările milenare”. O mărturie a evenimentelor desfășurate cu această ocazie este și medalia din colecția Muzeului Național Brukenthal din Sibiu (cat. nr. 29), care se adaugă altor elemente ale propagandei maghiare: deschiderea de școli „milenare”, ridicarea de monumente „milenare”, grațieri „milenare”, toate pentru a marca în ochii Europei „fericirea” națiunilor conlocuitoare¹⁸.

Una dintre cele mai apreciate medalii militare austriece, obținută pentru fapte de arme și bravură pe front, era medalia pentru vitejie. Apărută încă din vremea lui Joseph al II-lea la inițiativa Feldmareșalului conte András Hadik care a scris personal decretul de instituire la 19 iulie 1789, medalia pentru curaj avea la început trei clase: clasa I aur, clasa II argint mare și clasa III argint mic¹⁹. La acestea, pe 14 februarie 1915 a mai fost adăugată clasa a IV-a din bronz²⁰. Medalia era destinată, până în anii primului război mondial doar gradelor inferioare pentru fapte de curaj pe câmpul de luptă. După 15 septembrie 1917, clasele I-III au devenit accesibile și ofițerilor cu distincția purtării literei K pe panglică²¹.

Obținerea unei clase superioare permitea recipientului să păstreze și clasele inferioare, iar conferirea repetată a aceleiași clase era marcată printr-o baretă din fier de 8 mm grosime, fixată pe panglică²².

În fine, aceste medalii (doar clasele de aur și argint) confereau posesorului și dreptul la un anumit stipendiu lunar pe viață²³.

În colecția Muzeului Național Brukenthal se păstrează două medalii de argint mic, cu efigia lui Franz Joseph (cat. nr. 31-32).

O ultimă categorie de medalii care sunt prezentate în catalogul acestui studiu sunt cele dedicate diverselor concursuri agricole din imperiu (cat. nr. 33-36). Aceste medalii sunt nedatate,

¹⁵ <https://www.albertmilde.com/deu/wien1873.html> (accesat 08.07.2018)

¹⁶ Forrer, 1912, pp. 358-374.

¹⁷ Despre controversele din sânul cercurilor politice românești din Transilvania și Ungaria pe marginea atitudinii față de proiectatele serbări ale „Mileniului”, desfășurarea și relațiile presei românești din Transilvania legate de acestea a se vedea Crișan, 1997, pp. 251-255; Posea, 2011, pp. 115-126; Tătar, 1997, p. 257 și urm.; Boda, 2006b, pp. 259-262; Covaci, 2008, pp. 81-92.

¹⁸ Boda, 2006a, p. 263.

¹⁹ Stolzer, Steeb, 1996, p. 241.

²⁰ Měřička, 1974, p. 177.

²¹ Stolzer, Steeb, 1996, p. 241.

²² Stolzer, Steeb, 1996, p. 242.

²³ Boțan, Munteanu, 2017, p. 146.

dar după tipul de portret al împăratului, par a fi realizate în anii 1859-1865, dacă le comparăm cu efigia lui Franz Joseph de pe emisiunile monetare sau diverse reprezentări artistice²⁴.

Din cauza faptului că medaliile dedicate lui Franz Joseph și soției sale sunt în general puțin cunoscute din publicațiile de specialitate românești, punerea în circuitul științific a pieselor din colecția Muzeului Național Brukenthal din Sibiu este foarte utilă și vine în completarea datelor cunoscute despre seriile medalistice dedicate cuplului imperial habsburgic.

CATALOG

[1849]

1. MEDALIA DEDICATĂ PACIFICĂRII IMPERIULUI.

Gravor: Carl Radnitzky.

Nr. inv. T 1286/3382.

Bronz. Greutate: 135,59 g. Diametru: 64 mm. Axa 12. Grosime: 8,5 mm.

Avers: Bustul împăratului Franz Joseph, spre stg. și legenda circulară: **FRANCISCVS · IOSEPHVS · I · D · G · AVSTRIAE · IMPERATOR**. Sub efigie numele gravorului: **C · RADNITZKY · F ·**. Totul într-o cunună de lauri.

Revers: Stema imperială susținută de un *putto*, iar în partea de sus legenda: **VIRIBVS VNITIS**. De jur-împrejur însemne ale înțelegerii și unității.

1852

2. MEDALIA DEDICATĂ RIDICĂRII ÎN CASTELUL BUDA A MAUSOLEULUI GENERALULUI IMPERIAL HEINRICH HENTZI VON ARTHURM.

Gravori: Joseph Cesar și Wenzel Seidan.

Nr. inv. T 1286/3348.

Bronz. Greutate: 141,08 g. Diametru: 67,1 x 67,3 mm. Axa 12. Grosime: 6,3 mm.

Avers: Bustul împăratului Franz Joseph, spre stg. și legenda circulară: **FRANZ JOSEPH I · KAISER VON OESTERREICH**. Pe marginea efigiei, în partea dr. jos: **CESAR F.**

Revers: Legenda circulară: **S. MAJ. DER KAISER – UEBERGEHEN – DEM ANDENKEN – DIE NAMEN – DES HEERES**. De o parte și de alta a Mausoleului, legenda pe trei rânduri: **DEN/GEFALLENEN/ HELDEN – IN/ OFEN AM 21/ MAI 1849**. În partea de jos, numele gravorului: **SEIDAN – FECIT**.

1853

3. MEDALIA DEDICATĂ ÎMPLINIRII A 5 ANI DE LA ÎNFRÂNGEREA REVOLUȚIEI PAȘOPTISTE.

[Atelier: Augsburg.]

[Gravori: Martin Sebald și Gottfried Drentwett.]

Nr. inv. T 1286/3330.

AR. Greutate: 22,19 g. Diametru: 40,5 mm. Axa 12. Grosime: 2,8 mm.

Avers: Efigia împăratului Franz Joseph, spre stg. și legenda circulară: **FRANZ JOSEPH I. KAIS · V · ÖSTERR**. Între două cercuri liniare numele, în cununi de lauri, ale generalilor armatei imperiale care au condus înăbușirea acțiunilor revoluționare din anii 1848-1849: **RADETZ:/ KY – D'ASPRE – IELLA:/ CHICH – WELDEN – WINDISCH/ GRÆZ – SCHLICK – HAYNAU – HESS**.

Revers: Legenda circulară: **RUHM, FRIEDE U. HEIL DEM KAISER U. DEN TAPFERN KÄMPFERN DES VATERLANDES**. În câmp, alegorie: în prim-plan arme, tobe și drapele

²⁴ Miklósik, 2008, p. 417 și 427, fig. 5.

depuse sub acvila imperială habsburgică, iar în plan secund scene de luptă. Totul este dominat de un înger în zbor. În exergă, anii **1848-1853**.

BIBLIOGRAFIE: Mirnik, 1991, p. 66, nr. 9.

1854

4. MEDALIA DEDICATĂ NUNȚII CUPLULUI IMPERIAL (1 GULDEN).

Atelier: Viena.

Gravor: Josef Daniel Böhm.

Nr. inv. T 6670.

AR. Greutate: 12,99 g. Diametru: 29,2 mm. Axa 1. Grosime: 2,2 mm.

Avers: Efigiile laureate ale cuplului imperial și legenda circulară: **FRANCISC · IOS · I · D · G · AVSTRIAE IMP · ET ELISABETHA MAX · IN BAVAR · DVCIS FIL ·**. Sub efigii, sigla atelierului: **A. C.p.e.**

Revers: Scenă a oficierii nunții lui Franz Joseph I cu Elisabeta de către Cardinalul Joseph Othmar Rauscher, iar de o parte și de alta legenda: **MATRIMONIO – CONIVNCTI**. În exergă, legenda pe două rânduri: **DIE XXIV APRILIS/ MDCCCLIV**. C.p.e.

Muchie: + **EIN GULDEN** + * + **XXIV EINE F · W · M ·**.

5. Ca mai sus.

Nr. inv. T 6673.

AR. Greutate: 12,95 g. Diametru: 29,1 mm. Axa 12. Grosime: 2 mm.

6. MEDALIA CĂSĂTORIEI LUI FRANZ JOSEPH CU ELISABETA DE BAVARIA.

Atelier: Augsburg.

Gravori: Martin Sebald și Gottfried Drentwett.

Nr. inv. T 1285/3520.

AR. Greutate: 28,79 g. Diametru: 40,6 mm. Axa 12. Grosime: 4 mm.

Avers: Efigiile, spre stg., ale cuplului imperial și legenda circulară: **F. JOSEPH I. KAIS. V. ÖSTR. ELISABETH · PRINZ. V. BAYERN**. În partea de jos, numele gravorilor: **SEBALD.F.; DRENTWETT. SIG.**

Revers: Legenda în partea de sus și de jos: **DURCH LIEBE VEREINT. 1854**. În câmp, scuturile unite și încoronate ale celor două Case, totul într-o cunună vegetală. Deasupra coroanei stea cu șase colțuri de la care pornesc raze de lumină.

7. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1286/3327.

Bronz. Greutate: 31,99 g. Diametru: 40,6 mm. Axa 12. Grosime: 4,6 mm.

8. MEDALIA CĂSĂTORIEI LUI FRANZ JOSEPH CU ELISABETA DE BAVARIA.

Gravor: Konrad Lange.

Nr. inv. T 1286/3484.

Bronz. Greutate: 83,58 g. Diametru: 55,8 mm. Axa 12. Grosime: 6,4 mm.

Avers: Efigiile acolate spre dr. ale cuplului imperial și legenda circulară: **FRANCISCVS IOSEPHVS I · D · G · AVSTRIAE IMPERATOR ET ELISABETHA MAXIMILIANI IN BAVARIA DVC · FILIA**. Sub efigia împăratului Franz Joseph, numele gravorului: **K. LANGE**.

Revers: Scenă a oficierii nunții lui Franz Joseph I cu Elisabeta de către Cardinalul Joseph Othmar Rauscher, iar în exergă, legenda pe trei rânduri: **MATRIMONIO IVNCTI/ VIND · D · XXIII · APRIL · /MDCCCLIII**.

9. MEDALIA CĂSĂTORIEI LUI FRANZ JOSEPH CU ELISABETA DE BAVARIA.

Nr. inv. T 1286/4326.

AR. Greutate: 12,03 g. Diametru: 28,7 mm. Axa 12. Grosime: 3,3 mm.

Avers: Efigiile acolate spre stg. ale cuplului imperial și legenda de o parte și de alta: **F. JOSEPH I. – E. ELISABETH.**

Revers: Legenda circulară: **ZUM GEDÄCHTNIS DER VERMÄHLUNGSFEIER.** În câmp, scuturile unite și încoronate ale celor două Case, susținute de un *putto*. Acesta ține în mâini o eșarfă pe care este inscripționat: **AM 21 APRIL.** Dedesubt, stea cu șase colțuri și anul **1854.**

Muchie: **BRITANNIEN = METALL.**

1879

10. MEDALIA JUBILIARĂ A NUNȚII DE ARGINT A CUPLULUI IMPERIAL (2 GULDEN).

Gravori: Friedrich Leisek și Anton Scharff.

Nr. inv. T 6647.

AR. Greutate: 24,63 g. Diametru: 36 mm. Axa 1. Grosime: 2,6 mm.

Avers: Efigiile laureate ale împăratului Franz Joseph și împărătesei Elisabeta spre dr. și legenda circulară: **FRANC · IOS · I · D · G · AVSTR · IMP · ET · HVNG · REX · AP · * ELISABETHA · IMP · ET · REG · .** C.p.e.

Revers: Zeița Fortuna spre stg. și legenda circulară: **QVINTVM · MATRIMONII · LVSTRVM · CELEBRANT · XXIV · APRILIS · MDCCCLXXIX.** C.p.e.

Muchie: *** ZWEI GULDEN. XLV. KET FORINT.**

11. MEDALIA JUBILIARĂ A NUNȚII DE ARGINT A CUPLULUI IMPERIAL.

Gravor: H. Weckwerth.

Nr. inv. T 1286/4327.

Bronz. Greutate: 13,53 g. Diametru: 30,6 x 30,8 mm. Axa 1. Grosime: 2,9 mm.

Avers: Efigia laureată a lui Franz Joseph și cea încoronată a Elisabetei, în profil spre dr., și legenda circulară: **FRANZ JOSEPH I. KAISER VON OESTERREICH · ELISABETH. KAISERIN VON OESTERREICH.** Sub efigii, numele gravorului: **H. WECKWERTH F.**

Revers: Legenda încoronată, pe cinci rânduri, într-o cunună de stejar: **ZUR/ SILBERENEN/ HOCHZEIT/ D. 24. APRIL./ 1879.**

12. MEDALIA POPULARĂ A NUNȚII DE ARGINT A CUPLULUI IMPERIAL.

Nr. inv. T 1613/75.

Metal comun. Greutate: 12,44 g. Diametru: 32,3 mm. Axa 12. Grosime: 2,5 mm.

Avers: Două medalioane, încoronate, cu efigiile împăratului Franz Joseph și împărătesei Elisabeta și legenda circulară: **HEIL FRANZ JOS. HEIL ELISEN. SEGEN HABSBURGS GANZEM HAUS.** Sub medalionul Elisabetei: **GLASER.** C.p.e.

Revers: Legenda pe nouă rânduri într-o cunună de lauri: **ZUR/ ERINNERUNG/ AN DIE/ SILBERNE HOCHZEIT/ UNSERES/ ALLERHÖCHSTEN/ KAISERPAARES/ 24. APRIL/ 1879.** Sub cunună: **UNBERT.**

1857

13. MEDALIA CĂLĂTORIEI CUPLULUI IMPERIAL ÎN DISTRICTUL JÁSZKUN.

Gravor: Carl Radnitzky.

Nr. inv. T 1285/3613.

AR. Greutate: 26,26 g. Diametru: 38,5 mm. Axa 12. Grosime: 4,3 mm.

Avers: Efigiile, spre dr., ale cuplului imperial și legenda circulară: **I · FERENCZ JÓSEF - - ERZSÉBET**. Sub efigia lui Franz Joseph este inscripționat numele gravorului: **C. RADNITZKY**. În partea de jos ramură de laur și stejar.

Revers: Legenda circulară, pe două rânduri: **AZ 1857 ÉVI LEGMAGASABB KÖRÚT EMLEKERE A JÁSZ KUN KERÜLETEK/ JÁSZBERÉNY MÁJUS 13**. În câmp, stema districtului Jászkun.

1867

14. MEDALIA ÎNCORONĂRII ÎMPĂRATULUI FRANZ JOSEPH CA REGE AL UNGARIEI.

Atelier: Viena.

Gravor: Josef Hermann Tautenhayn.

Nr. inv. T 1285/1172.

AR. Greutate: 5,47 g. Diametru: 23,4 x 23,6 mm. Axa 12. Grosime: 1,5 mm.

Avers: Efigia laureată a împăratului Franz Joseph, spre dr. și legenda circulară: **I · FERENCZ · IÓSEF I · K · AVSZTRIAI CSÁSZÁR ·**. Sub efigie, sigla atelierului: **A. C.p.e**.

Revers: Legenda semicirculară: **BIZALMAM AZ ÖSI ERÉNYBE**, continuată cu legenda pe patru rânduri: **MAGYAR KYRÁLYÁ/ KORONÁZTATOTT/ BVDÁN/ MDCCCLXVII**. În câmp, coroana maghiară cu șnururi ceremoniale. C.p.e.

BIBLIOGRAFIE: Bertók (editor), 2015, p. 203, nr. 136.

15. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1285/2333.

AR. Greutate: 5,5 g. Diametru: 23,5 mm. Axa 12. Grosime: 1,4 mm.

BIBLIOGRAFIE: Bertók (editor), 2015, p. 203, nr. 136.

16. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1285/3615.

AR. Greutate: 5,48 g. Diametru: 23,4 mm. Axa 12. Grosime: 1,4 mm.

BIBLIOGRAFIE: Bertók (editor), 2015, p. 203, nr. 136.

17. MEDALIA ÎNCORONĂRII ÎMPĂRATULUI FRANZ JOSEPH CA REGE AL UNGARIEI.

Atelier: Viena.

Gravor: August Kleeberg.

Nr. inv. T 1286/12647.

Staniu. Greutate: 46,25 g. Diametru: 51,7 mm. Axa 12. Grosime: 4,6 mm.

Avers: Împăratul Franz Joseph în port unguresc, cu mantie de încoronare pe umeri, cu sabia de încoronare și globul crucifer, între două figuri feminine alegorice. Cea din stg., îmbrăcată în veșminte antice, ține în mâna dr. o rolă de manuscris, desfăcută, ridicându-și brațul stg. Cea din dr., Ungaria cu armură și mantie, ridică cu dr. Coroana Sfântă deasupra capului împăratului, unde se află cinci stele așezate arcuit, în mâna stg. ține o ramură de laur și se reazămă de un scut cu stema Ungariei. Legenda circulară pe două rânduri: **LELJE NÉPE BOLDOGSÁGÁN ÖRÖMÉT HIR [SZEREN]CSE KOSZORÚZZA SZENT/ FEJÉT**. În exergă, anul **1867** și numele gravorului: **A. KLEEGERG**.

Revers: În medalionul central prim-ministrul maghiar Andrassy Gyula înconjurat de medalioanele rotunde cu portretele celor șapte membrii ai guvernului ungar responsabil cu organizarea ceremoniei de încoronare (stg. sus: Bela Wenckheim; dr. sus: George Festetics; centru stg.: Lónyai Melchior; centru dr.: Stephen Gorove; stg. jos: József Eötvös; dr. jos: Imre Mikó; central jos: Horváth Boldizsár). În partea de sus mica stemă a Ungariei cu coroană și ghirlande, iar jos legenda pe o panglică arcuită: **DEÁK LELKE BENNÖK**.

BIBLIOGRAFIE: Bertók (editor), 2015, p. 206, nr. 141.

18. MEDALIA ÎNCORONĂRII ÎMPĂRATULUI FRANZ JOSEPH CA REGE AL UNGARIEI.

Atelier: Viena.

Gravor: Josef Hermann Tautenhayn.

Nr. inv. T 1286/3459.

AR. Greutate: 47,02 g. Diametru: 49,5 mm. Axa 12. Grosime: 4,9 mm.

Avers: Efigia laureată a împăratului Franz Joseph, spre dr. și legenda circulară: **FRANCISCVS · JOSEPHVS · I · D · G · AVSTRIAE · IMPERATOR**. Sub efigie, sigla atelierului: **A**.

Revers: Legenda semicirculară: **VIRTVTI · CONFIDO**, continuată cu legenda pe patru rânduri: **CORONATVS/ REX · HVNGARIAE/ BVDAE/ MDCCCLXVII**. În câmp, coroana maghiară cu șnururi ceremoniale, iar dedesubt sceptru și sabie de încoronare, încrucișate.

19. MEDALIA ÎNCORONĂRII ÎMPĂRĂTESEI ELISABETA CA REGINĂ A UNGARIEI.

Atelier: Viena.

Gravori: Anton Scharff și Friedrich Leisek.

Nr. inv. T 1285/2334.

AR. Greutate: 5,49 g. Diametru: 23,4 mm. Axa 12. Grosime: 1,5 mm.

Avers: Bustul împărătesei Elisabeta, spre stg. și legenda circulară: **ELISABETHA · AVSTRIAE · IMPERATRIX**. Sub efigie, sigla atelierului: **A**. C.p.e.

Revers: Legenda semicirculară: **FAVSTO · SIDERE · LAETA**, continuată cu legenda pe patru rânduri: **CORONATA/ REGINA · HVNGARIAE/ BVDAE/ MDCCCLXVII**. În câmp, coroana maghiară cu șnururi ceremoniale. C.p.e.

BIBLIOGRAFIE: Bertók (editor), 2015, p. 216, nr. 153.

20. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1285/3616.

AR. Greutate: 5,49 g. Diametru: 23,5 mm. Axa 12. Grosime: 1,4 mm.

BIBLIOGRAFIE: Bertók (editor), 2015, p. 216, nr. 153.

1892

21. MEDALIA JUBILIARĂ „25 DE ANI DE LA ÎNCORONAREA CUPLULUI IMPERIAL LA BUDA”.

Gravor: Josef Christlbauer

Nr. inv. T 1286/11393.

Alamă. Greutate: 4,15 g. Diametru: 20,6 x 25,1 mm (cu tortiță). Axa 12. Grosime: 1,7 mm.

Avers: Cuplul imperial în picioare, în ținută de ceremonie, și legenda circulară: **ELJEN I. FERENZ JÓZSEF ÉS ERZSÉBET MAGYAR KIRÁLYPÁRJA**.

Revers: Stema Regatului Ungariei și legenda circulară: **A' BUDA-PESTI KORONÁZÁS EMLÉKEÜL 1867**. Sub stemă, inițialele: **J. C**.

1873

22. MEDALIA JUBILIARĂ „FRANZ JOSEPH – 25 DE ANI DE DOMNIE”.

Gravori: Anton Scharff, Josef Hermann Tautenhayn și Friedrich Leisek.

Nr. inv. T 1286/3487.

Bronz. Greutate: 73,15 g. Diametru: 55,1 mm. Axa 12. Grosime: 6,1 mm.

Avers: Efigia laureată a împăratului Franz Joseph, spre dr., și legenda circulară: **FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH, KOEN. V. BOEHMEN ETC., APOST. KOEN. V. UNGARN**. Sub efigie: **A · SCHARFF**.

Revers: Personaj feminin spre dr., așezat pe o banchetă, având în mână o carte pe care inscripționează data de **2. DEC./ 1873**. Legenda semicirculară: **ZUR 25 JAEHRIGEN**

REGIERUNGS-JUBELFEIER. În exergă, legenda pe două rânduri: **2. DECEMBER/ 1873.** În partea de jos: **TAUTENHAYN. LEISEK.**

23. MEDALIA EXPOZIȚIEI UNIVERSALE DE LA VIENA – PENTRU MERIT.

Atelier: Viena.

Gravuri: Josef Hermann Tautenhayn și Karl Schwenzer.

Nr. inv. T 1286/3488.

Bronz. Greutate: 124,42 g. Diametru: 70,3 mm. Axa 12. Grosime: 6,5 mm.

Avers: Efigia laureată a împăratului Franz Joseph, spre dr., și legenda circulară: **FRANZ JOSEPH I., KAISER VON OESTERREICH, KOENIG VON BOEHMEN ETC., APOST. KOENIG VON UNGARN.** Sub efigie: **J. TAUTENHAYN.**

Revers: Scenă alegorică care descrie un personaj feminin cu *cornucopie* care oferă o cunună de lauri unei țesătoare așezate pe o banchetă, care ține în mâna stg. un fus; în plan secund un personaj masculin în picioare sprijinind pe o nicovală un ciocan, iar în mâna dr. ținând o coroană de lauri. Legenda arcuită, în partea de sus: **WELTAUSSTELLUNG 1873 WIEN.** În exergă, legenda pe două rânduri: **DEM VERDIENSTE.** În partea stg., jos, numele gravurului: **K. SCHWENZER.**

24. MEDALIA EXPOZIȚIEI UNIVERSALE DE LA VIENA – PALATUL INDUSTRIEI.

Gravuri: T. S. Zinn.

Nr. inv. T 1286/3571.

Alamă. Greutate: 11,65 g. Diametru: 30,2 x 33,9 mm (cu tortiță). Axa 12. Grosime: 2,5 mm.

Avers: Efigia laureată a împăratului Franz Joseph, spre dr., și legenda circulară: **FRANZ JOSEF I. KAISER VON OESTERREICH.**

Revers: În câmp, fațada Palatului Industriei din cadrul Expoziției Universale de la Viena. Legenda pe cinci rânduri: **INDUSTRIEPALAST/ DER/ WIENER/ WELTAUSSTELLUNG/ 1873.** În partea de jos, central: **T. S. ZINN.**

25. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1286/3572.

AR. Greutate: 11,11 g. Diametru: 30,2 x 33,9 mm (cu tortiță). Axa 12. Grosime: 2,4 mm.

26. MEDALIE-SUVENIR A EXPOZIȚIEI UNIVERSALE DE LA VIENA – PAVILIONUL IMPERIAL.

Gravuri: Anton Scharff.

Nr. inv. T 1286/6061.

Aluminiu. Greutate: 9,06 g. Diametru: 33,3 mm. Axa 12. Grosime: 2,3 mm.

Avers: Bustul împăratului Franz Joseph, în profil spre dr., și legenda circulară: **FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH, KOENIG V. UNG. KOENIG V. BOEHM. ETC.** Sub bust, inițialele **A. S.**

Revers: În câmp, fațada Pavilionului Imperial din cadrul Expoziției Universale de la Viena. Legenda pe trei rânduri: **KAISER-PAVILLON/ WELTAUSSTELLUNG/ WIEN 1873.** În partea de jos, central: **BRITANNIA.**

27. MEDALIE-SUVENIR A EXPOZIȚIEI UNIVERSALE DE LA VIENA – PALATUL INDUSTRIEI (ROTONDA).

Gravuri: Anton Scharff.

Nr. inv. T 1286/6062.

Aluminiu. Greutate: 10,99 g. Diametru: 33,2 mm. Axa 1. Grosime: 2,8 mm.

Avers: Bustul împăratului Franz Joseph, în profil spre dr., și legenda circulară: **FRANZ JOSEF I. KAISER V. OESTERREICH, KOENIG V. UNG. KOENIG V. BOEHM. ETC.** Sub bust, inițialele **A. S.**

Revers: În câmp, fațada Palatului Industriei (Rotondei) din cadrul Expoziției Universale de la Viena. Legenda pe trei rânduri: **DIE ROTUNDE/ WELTAUSSTELLUNG/ WIEN 1873.** În partea de jos, central: **BRITANNIA.**

1880

28. MEDALIA COMEMORATIVĂ „100 DE ANI DE LA MOARTEA ÎMPĂRĂTESEI MARIA THERESIA”.

Atelier: Kremnitz.

Nr. inv. T 1286/3471.

Bronz. Greutate: 172,76 g. Diametru: 67,7 mm. Axa 12. Grosime: 6,1 mm.

Avers: Efigia laureată a împăratului Franz Joseph, spre dr. și legenda circulară: **FRANCISCO IOSEPHO I · CAESARE AC REGE APOST · P · F · A · MDCCCLXXX.** Sub efigie, sigla atelierului: **K · B ·**

Revers: Stema împărătesei Maria Theresia susținută de doi îngeri. Legenda circulară: **REG · LIT · UNIV · UNGAR · A · D · MARIA THERESIA INSTAURATAE A · C ·**. În exergă, ornament vegetal.

1896

29. MEDALIA DEDICATĂ SERBĂRILOR MILENIULUI MAGHIAR (896-1896).

Nr. inv. T 1286/10040.

Alamă. Greutate: 10,71 g. Diametru: 29,3 x 30,3 mm (cu urme de tortiță). Axa 12. Grosime: 2,1 mm. Perforată.

Avers: Bustul împăratului Franz Joseph, în profil spre dr., cu mantie și coroană și legenda circulară: **FERENCZ – JOSEF – I.**

Revers: Alegorie – Personaj feminin laureat, așezat pe o banchetă, care ține în mâini o cunună de lauri și o tăbliță pe care inscripționează anii **896/ 1896.** În partea sa stg. sunt așezate sceptrul și coroana Regatului Ungariei, iar în spatele său un personaj cu *cornucopie* în mâna dr., care admiră civilizația milenară maghiară. Legenda pe două rânduri, în partea stg.: **MILLENNIUMI/ EMLÉK.**

1914

30. MEDALIA UNIFACIES A ALIANȚEI GERMANO-AUSTRO-UNGARE.

Gravor: Anton Rudolf Weinberger.

Nr. inv. T 1286/3497.

Alamă. Greutate: 68,97 g. Diametru: 54,9 x 55,2 mm. Axa 12. Grosime: 4,9 mm.

Avers: Busturile acolate, spre dr., ale împăraților Wilhelm al II-lea și Franz Joseph, în ținute de paradă și legenda: **VIRIBVS VNITIS MCMXIV.** În partea stg., jos, numele gravorului: **WEINBERGER.**

[1915-1917]

31. MEDALIA PENTRU VITEJIE, CLS. A III-A.

Gravor: Josef Hermann Tautenhayn.

Nr. inv. T 1741/8 (lipsă panglică).

AR. Greutate: 17,94 g. Diametru: 31,2 x 40,9 mm (cu tortiță). Axa 12. Grosime: 2,6 mm.

Avers: Efigia împăratului Franz Joseph spre dr. și legenda circulară: **FRANZ JOSEPH I. V. G. G. KAISER V. OESTERREICH.** Sub bust se află numele gravorului oficial: **TAUTENHAYN.**

Revers: Șase steaguri regimentale înconjurate de o cunună cu lauri și legenda pe două rânduri: **DER/ TAPFERKEIT.**

BIBLIOGRAFIE: Ball, Peters 1994, p. 17.

32. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1741/9.

AR. Greutate: 17,48 g. Diametru: 31,2 x 34,4 mm (cu tortiță). Axa 12. Grosime: 2,6 mm.

BIBLIOGRAFIE: Ball, Peters, 1994, p. 17.

NEDATATE**33. MEDALIA PENTRU ÎNMULȚIREA ȘI ALĂPTAREA CAILOR.**

Nr. inv. T 1741/7.

AR. Greutate: 18,45 g. Diametru: 33,5 mm. Axa 11. Grosime: 3,1 mm.

Avers: Legenda circulară: **FRANC · IOS · I · D · G · AVSTRIAE IMPERATOR**. Bustul împăratului Franz Joseph spre stg.

Revers: Legenda pe cinci rânduri: **A' LOVAK/ JÓ/ TENYÉSZTÉSE/ ' S ÁPOLÁSA/ FEJÉBEN**.

34. Ca mai sus.

Nr. inv. T 1285/3527.

AR. Greutate: 18,4 g. Diametru: 33,5 mm. Axa 12. Grosime: 2,8 mm.

35. MEDALIE-PREMIU PENTRU CULTURA CAILOR.

Nr. inv. T 1285/1171.

AR. Greutate: 18,29 g. Diametru: 33,6 mm. Axa 12. Grosime: 2,7 mm.

Avers: Bustul împăratului Franz Joseph, în ținută de gală, spre stg. și legenda circulară: **FRANC · IOS · I · D · G · AVSTRIAE IMPERATOR**.

Revers: Legenda pe șase rânduri: **ПЕНТУ/ БУНЬ/ КРЕЧЕРЕА/ III/ ПРЪЦИРЕА/ КАЛЮП**.

BIBLIOGRAFIE: Gassauer, 1935, pp. 11-12, cat. nr. 15.

36. MEDALIE-PREMIU PENTRU CREȘTEREA ȘI ÎNGRIJIREA CAILOR.

Nr. inv. T 1285/10499.

AR. Greutate: 18,25 g. Diametru: 33,6 mm. Axa 12. Grosime: 2,7 mm.

Avers: Legenda circulară: **FRANC · IOS · I · D · G · AVSTRIAE IMPERATOR**. Bustul împăratului Franz Joseph spre stg.

Revers: Legenda pe cinci rânduri: **FÜR/ GUTE/ ZUCHT UND PFLEGE/ DER/ PFERDE**.

BIBLIOGRAFIE

Ball, R., Peters, P. 1994. *Military medals, decorations & orders of the United States of America & Europe*. Atglen: Schiffer Publishing.

Berstein, S., Milza, P. 1998. *Istoria Europei*. IV. Iași: Institutul European.

Bertók, K. (editor) 2015. *Medaliile de încoronare ale regilor Ungariei*. Cluj-Napoca – Budapesta: Mega.

Boda, G. 2006a. Anul milenar și „Afacerea Pulszky” reflectate în paginile Gazetei Transilvaniei. *Sargetia* XXXIV, pp. 263-268.

Boda, G. 2006b. Hunedorenii și anul milenar maghiar (1896). Relatări în Gazeta Transilvaniei. *Sargetia* XXXIV, pp. 259-262.

Boțan, S.-P., Munteanu, L. 2017. Medalii și decorații din colecția Institutului de Arheologie din Iași (III). *Arheologia Moldovei* XL, pp. 143-152.

Caso, Á. 2014. *Sissi – biografia împărătesei Elisabeta de Austro-Ungaria*. traducere de Elena-Anca Coman. București: Corint.

- Covaci, D. 2008. Aniversarea mileniului ungar și ierarhii români uniți. *Arhiva Someșană* VII, seria a III-a, pp. 81-92.
- Crișan, V. 1997. Aurel C. Popovici și serbările Mileniului. *Angustia* II, pp. 251-255.
- Des Cars, J. 2013. *Sissi împărăteasa Austriei*. traducere de Ana-Maria Stan, postfață de Doru Dumitrescu. București: Corint.
- Din, P. 2006. Intrarea împăratului Francisc Iosif I în 1852 în Transilvania. Discurs și reprezentare. *Sargeția* XXXIV, pp. 173-178.
- Forrer, L. 1904. *Biographical dictionary of medallists...* I. London: Spink & Son Ltd.
- Forrer, L. 1907. *Biographical dictionary of medallists...* III. London: Spink & Son Ltd.
- Forrer, L. 1912. *Biographical dictionary of medallists...* V. London: Spink & Son Ltd.
- Gassauer, R. 1935. *Bucovinensia. Catalogul medaliilor, plachetelor și insigniilor bucovinene*. Suceava: Tipografia Română.
- Kissinger, H. 2003. *Diplomația*. traducere de Mircea Ștefănescu și Radu Paraschivescu. București: All.
- Konrath, S. 2008. *Der Blechhaufen von Wien – eine Studie über die wirtschaftliche und kulturhistorische Bedeutung der Wiener Rotunde (teză de doctorat)*. Wien.
- Mádly, L. 2003. Câteva aspecte ale vizitei împăratului Francisc Iosif în Transilvania din vara anului 1852. *Arhiva Someșană* II, seria a III-a, pp. 363-375.
- Měříčka, V. 1974. *Orden und ehrenzeichen der Österreichisch-Ungarischen Monarchie*. Wien: Anton Schroll & Co. Verlag.
- Miklósik, E. 2008. Portretul de înalt demnitar în a doua jumătate a secolului al XIX-lea. Model central și model local în părțile bănățene ale Austro-Ungariei. *AB-AI* s.n. XVI, pp. 415-429.
- Mirnik, I. 1991. Medals of Count Jelačić. *The Medals* 19, pp. 61-68.
- Pálffy, G. 2015. Tradiții vechi – obiceiuri noi: ceremonii de încoronare în Ungaria modernă (1526-1916). *Medaliile de încoronare ale regilor Ungariei*. Cluj-Napoca – Budapesta: Mega, pp. 8-27.
- Posea, R. 2011. O festivitate publică controversată, sărbătoarea Mileniului. *Țara Bârsei* X (XXI), s.n., nr. 10, pp. 115-126.
- Radosav, D. 2003. Les „Entrées royales” în Transilvania și Banat (sec. XVIII-XIX). Discurs oficial – discurs imaginar. *Tentația istoriei: în memoria profesorului Pompiliu Teodor*. Cluj-Napoca: Presa Universitară Clujeană, pp. 119-160.
- Stolzer, J., Steeb, C. 1996. *Österreichs Orden vom Mittelalter bis zur Gegenwart*. Graz: Akademische Verlag.
- Tătar, O. 1997. Sărbătoarea „Mileniului” oglindită în paginile ziarului „Telegraful Român”. *Angustia* II, pp. 257-263.

ABREVIERI

- AB-AI*: Analele Banatului, Arheologie-Istorie, Timișoara.
- Angustia*: Angustia, Arheologie-Istorie-Etnografie-Sociologie, Sfântu Gheorghe.
- Arhiva Someșană*: Arhiva Someșană. Revistă de Istorie și Cultură, Năsăud.
- Sargeția*: Acta Musei Devensis, Deva.



Av

1



Rv



Av

2



Rv



Av

3



Rv



Rv



Rv



Rv



Av

7



Rv



Av

8



Rv



Av

9



Rv



Av

10



Rv



Av

11



Rv



Av

12



Rv



Av



Rv

13



Av



Rv

14



Av



Rv

15



Av

16



Rv



Av

17



Rv



Av

18



Rv



Av



Rv

19



Av



Rv

20



Av



Rv

21



Av

22



Rv



Av

23



Rv



Av

24



Rv



Av

25



Rv



Av

26



Rv



Av

27



Rv



Av

28



Rv



Av

29



Rv



30 Av



Av

31



Rv



Av

32



Rv



Av

33



Rv



Av

34



Rv



Av

35



Rv



Av

36



Rv